

Становище

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен

„доктор”

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;

професионално направление 3.2. Психология

докторска програма: Педагогическа и възрастова психология

автор: Татяна Георгиева Предова

**тема: „ ЛИДЕРЪТ В ЮНОШЕСКА ВЪЗРАСТ В КОНТЕКСТА НА
УЧИЛИЩНАТА СРЕДА “**

1. Общо описание на представените материали

По избор от научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Лидерът в юношеска възраст в контекста на училищната среда“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Татяна Георгиева Предова – докторант към департамент „Психология“ в БАН, Институт за изследване на населението човека, отчислен с право на защита.

Представеният от Татяна Георгиева Предова комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на БАН. Той включва всички необходими документи. Докторантката е приложила и съответните публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи.

Темата за лидерството и лидерските стилове традиционно е обвързвана с времето на зрелостта и на възможностите за промяната на нагласите и поведението към света, който обитаваме. Това, което е предизвикателно пред изследванията в полето на лидерството е генетичния план на развитието на лидерството и лидерските стилове. Въпросите, свързани с генезиса на лидерските стилове и на лидерството като персонален конструкт, както и на влиянието на лидерските стилове върху изграждането на силните страни и позитивна училищна среда са актуални не само в теоретичен, но и практически план. Тяхното осмисляне е не само опит за обогатяване на разбиранията върху лидерството, но и за осмисляне на развитието в юношеска възраст – развитието на идентичността, отношенията със съучениците и постигането на академичен успех и субективно благополучие.

3. Познаване на проблема

Докторантката се опитва обосновава да постигне целта на дисертационното изследване, както и преследваните задачи със съответните методи на теоретичното и емпиричното изследване. Теоретичният анализ е насочен към осмисляне на основния конструкт на изследването – лидерството и лидерски стилове. Задълбочено са разгледани базовите теории върху лидерството, видовете лидерство и различните персонални конструкти, които оказват влияние върху развитието на самото лидерство. Анализът на лидерството е обвързан и с проследяване на генетичните измерения на лидерството, като е направен опит да се проследи връзката между лидерството и различни персонални конструкти, което задава и рамката на емпиричното изследване. Анализите са съдържателни и подчинени на основния замисъл, което създава условия за коректно формулиране на изследователските задачи.

Считам за интересна връзката между лидерските стилове и влиянието на нарцисизма при тяхното оформяне, особено в контекста на емпиричните изследвания, които отбелязват една тенденция на усилване на нарцисизма в юношеството.

4. Методика на изследването

Методиката отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне. Изследването е осъществено чрез следните инструменти:

1. Въпросник за определяне на стилове на лидерство в юношеска възраст, базиращ се на рейтингов подход. Въпросникът е със 17 айтема и оценява четири лидерски стила. Въпросникът е с добри психометрични характеристики - α на Кронбах, 0.70

2. Набор от ситуации за проучване на потенциал за лидерско поведение. В окончателния вариант са представени 13 ситуации.

3. Самоописателната част от (SRP) „Поведенческата система за оценка на деца“ (Behavior Assessment System for Children –BASC; Reynolds, Kamphaus 1992) юношески вариант – представлява опис на отчети, предназначени за оценка на поведението, личността и емоционалното функциониране на децата чрез себевъзприемане. Използвана е съкратената версия на Самоописателната форма за юноши, която също има 14 скали, но е с по-малко въпроси –132 айтема, допълнена със скалата „нарцисизъм“ от 8 въпроса: по 4 за „нарцисизъм-себевъзхищение“ и 4 за „нарцисизъм-манипулативност“, общо 141 айтема.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 172 страници в основния текст, който включва 27 таблици, 16 фигури. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, две глави, изводи и обобщения, заключение, използвана литература и приложения. Библиографията е с 95 заглавия - 27 на кирилица, 68 на латиница. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването, и емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването с подробно описание на психометричните характеристики и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Представените анализи и изводи са представителни за усилията на докторанта и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Татяна Георгиева Предова са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните положителни моменти:

Изследването обособява различни стилове на лидерство в юношеска възраст. Така се очертава пространство, в което се проблематизират разбиранията върху лидерството в юношеската възраст и възможности за концептуализиране на лидерството и лидерските стилове в тази възраст.

Това е първото за страната изследване и едно от малкото изследвания, което се опитва да обособи лидерските стилове в контекста на развитието.

Създаден е въпросник за определяне на стиловете на лидерство в юношеската възраст, както и самооценъчен ситуационен въпросник за проучване на нагласите за лидерско поведение, което създава възможности за бъдещи изследвания в областта на стиловете на лидерството в юношеската възраст в образователната среда за разпознаване на лидерите и използването на техните възможности за изграждане на позитивна образователна среда.

Установени са връзки между различните лидерски стилове и различни персонални конструкти, което открива едно по-дълбоко разбиране на изследваните феномени.

Считам, че емпиричното изследване открива възможности за задълбочено изследване на връзките между поведението и нагласите на учителите и лидерските стилове, както и на създаването на позитивна училищна среда и развитие на силните страни на учениците, което е залог за постигане на благополучие.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите на темата на дисертационния труд са под формата на три статии, отпечатани в сериозни научни издания и отговарят на изискванията.

9. Лично участие на докторанта

Татяна Георгиева Предова е била докторант към департамента по „Психология”. Тя е реализирала самостоятелно цялото дисертационно изследване. Текстът, получените резултати и приноси са нейно лично дело.

10. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считам, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

11. Лични впечатления

Бих искал да отбележа, че Татяна Георгиева Предова притежава задълбочени познания в изследвана област, съчетани с отговорност и с оригинален подход към емпиричното разглеждане на темата, което обогатява разбиранията за генезиса на лидерските стилове в юношеството и на връзките на лидерските стилове с различните персонални конструкти.

12. Препоръки за бъдещо използване

Предлагам основния текст на дисертацията да се разшири, като се очертаят влиянията на различните лидерски стилове върху развитието на силните страни и изграждането на позитивна училищна атмосфера..

Заклучение

Дисертационният труд показва, че докторантката Татяна Георгиева Предова притежава задълбочени познания по темата на дисертацията. В дисертацията се наблюдава липса на плагиатство.

Смятам, че кандидатката отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за развитие на академичния състав на БАН . След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на Татяна Георгиева Предова, за което давам и своя утвърдителен вот.

10.05. 2018 г.

Изготвил становището:

/проф. Румен Стаматов/